MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

MAGISTRAT DR.
CONSUELO-PILAR SCERRI HERRERA

Seduta tas-27 ta' Settembru, 2011

Avviz Numru. 154/2003

Joseph u Pauline konjugi Buhagiar

Vs

S.M.W. Cortis Limited

Seduta mizmuma llum 27 ta' Settembru, 2011.

Il-Qorti,

Rat l-avviz prezentat minn Joseph u Pauline konjugi Buhagiar, fir-Registru ta' din il-Qorti nhar il-11 ta' Marzu, 2003 fejn talbu li din il-Qorti prevja dikjarazzjoni illi l-istruttura tal-injam ossija 'conservatory' manifatturata u supplita lilhom mis-socjeta' konvenuta, w stallata mill-istess socjeta' konvenuta fil-fond residenzjali taghhom, cioe' 170, Triq it-Torri, Mosta, ma nhadmitx skond is-sengha w l-arti, tikkundanna lis-socjeta' konvenuta sabiex

tirrifondihom is-somma ta' elfejn lira Maltin (Lm2000) imhallsa minnhom lill-istess socjeta' konvenuta versu l-prezz ta' l-appalt 'de quo agitur', bl-ispejjez kollha, inkluz dawk tac-cedola ta' depositu illi qed tigi prezentata kontestwalment ma' dan l-avviz, u bl-imghax legali mid-data tal-hlas tal-imsemmija somma ta' elfejn Lira Maltija (Lm2000) sad-data tar-rifuzjoni tas-somma intiera ghas-saldu kontra s-socjeta' konvenuta minn issa ngunta ghas-subizzjoni.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta' konvenuta S.M.W. Cortis Limited prezentata fit-28 t'April, 2003 fejn eccepiet is-segwenti:

Illi t-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fil-ligi billi x-xoghol u stallar tal-'conservatory' gie ezegwit skond l-ordnijiet tal-atturi u skond is-sengha w l-arti.

Illi ghalhekk it-talba ghar-rifuzjoni tas-somma mhallsa akkont ghandha tigi michuda, waqt li l-eccipjenti qed jipprezentaw kontro-talba ghall-hlas tal-bilanc tal-prezz tal-'conservatory' dovut mill-atturi.

Illi l-eccipjenti qed tipprevalixxi ruhha minn din il-kawza u in linea ta' rikonvenzjoni taghmel kontro-talba u ghalhekk:

Fuq talba tas-socjeta' konvenuta intom atturi Joseph u Pauline, konjugi Buhagiar, ghandhom tghidu ghaliex m'ghandkomx tkunu kkundannati minn din il-Qorti

Sabiex thallsu lis-socjeta' konvenuta S.M.W. Cortis Limited, is-somma ta' tlett elef u sitt mitt Lira (Lm3,600) bilanc tal-prezz ta' 'conservatory' ordnat u debitament stallat u konsenjat lilkom.

Bl-ispejjez, inkluzi dawk tal-ittra interpellatorja tal-11 ta' Marzu, 2003, kontra taghkom atturi, ingunti wkoll ghas-subizzjoni, u bl-imghax legali mid-data tan-notifika ta' din il-kontro-talba sad-data tal-pagament effettiv.

Rat illi waqt is-seduta tat-23 ta’ Mejju, 2003, din il-Qorti diversament presjeduta kienet innominat lil AIC Paul Camilleri bhala perit tekniku f’din il-kawza.

Rat illi fil-5 ta’ Lulju, 2005 gie pprezentat l-affidavit tal-attrici **Pauline Buhagiar** permezz ta’ nota (a fol. 21 et seq.) fejn iddikjarat li hi u zewgha jirrisjedu fil-fond 170, Triq it-Torri, Mosta w li kienu ddecidew li jaghmlu ‘conservatory’ fl-outside area kbira li kellhom. Sostniet li s-socjeta’ konvenuta kienet tirriklama li taghmel dawn il-‘conservatories’ u allura hi marret ghandhom fejn inghatat appuntament meta haddiema tas-socjeta’ konvenuta kellhom imorru jiehdu l-qisien u jtuhom stima w sussegwentement fid-data miftehma mar ghandhom Tony Cortis li wara li ra l-post fejn huma xtaqu jaghmlu dan ix-xoghol, ha xi kejl, qalilhom ma kellux ikun hemm problemi w baqghu li kellu jibaghtilhom stima. Fil-fatt din waslitilhom ftit jiem wara w kienet tammonta ghal Lm2,750. Ftakret li binha kien ghadda lil Tony Cortis ta’ stampa ta’ ‘*conservatory*’ biex juruh kif xtaquh u hu kien qalilhom li kellu jahdmilhom wiehed bhalu.

Ilmentat li pero’ meta fil-fatt il-‘*conservatory*’ kien lest, ma kienx fih xi forma ta’ ‘gutter’ ta’ l-ilma w li meta gibdu l-attenzjoni dwar dan lil Tony Cortis dan wegibhom li fl-istampa li kienu tawh ma kienx hemm ‘*gutter’* u huma rrispondew li dik tawhielu biex jiehu idea minn fuqha w inoltre l-istampa kienet turi biss il-faccata tal-‘*conservatory*’. Allura Cortis kien qalilhom li kien se jaghmel nofs katusa tad-drains tal-plastik mill-grizi u jwahhalha mad-dawra, pero’ huma oggezzjonaw ghaliex din kienet se tkerrah hafna. B’hekk la saret din il-katusa w lanqas l-ebda forma ohra ta’ ‘*gutter*’.

Kompliet li malli kienu rcevew l-istima, hi kienet marret u hallaset Lm200 akkont tal-prezz pero’ s-segretarja kienet qaltilha li d-depozitu kellu jkun ta’ Lm1000 u allura ftit wara marret thallas id-differenza. Sussegwentement, tghid, li kienu hallsu wkoll zewg pagamenti ohra ta’ Lm500 ‘il wiehed, biex b’hekk kollox kienu hallsu depositu ta’ Lm2000.

Tghid li Tony Cortis kien mar ikejjel darb'ohra peress li kienu tellghu zewg filati gebel u kabbru d-daqs tal-conservatory li riedu w ziedu t-twieqi. Inghatatilhom stima ohra fejn il-prezz globali issa tela' ghal Lm5100.

L-attrici tispjega li huma mhux qed jikkontestaw il-prezz mitlub minnhom, imma x-xoghol hazin li sar, pero' tispjega li s-somma ta' Lm500 li Cortis talabhom biex jirranga x-xoghol hazin li sar minnu stess huma ma kinux qed jaccettaw li jhallsuha. Tghid li wara li Tony Cortis kien rega' ha l-qies biz-zewg filati gebel mibnijin, beda x-xoghol fil-fabbrika f'H'Attard u huma kien marru jaraw ix-xoghol, pero' raw biss il-qafas u kienu jcemplu ta' spiss biex isegwu l-andament tax-xoghol, peress li z-zmien kien ghaddej gmielu. Sussegwentement Tony Cortis flimkien ma' ibnu w zewg lavranti tieghu bdew jarmaw ix-xoghol fil-post.

Tkompli li mill-ewwel bdew jidhru xi difetti bhal per ezempju fil-hgieg li ma kienx skond is-sengha. Issemmi wkoll li meta l-qafas tpogga fuq il-gebel, il-kantunieri tieghu ma qablux mal-kantunieri tal-gebel. Tilmenta wkoll li meta tpogga s-saqaf, dan ukoll ma qabilx mal-qafas u allura kellu jinqala'. Tghid li s-saqaf inqala' bicca bicca w il-haddiema ta' Cortis, fosthom ibnu stess, hallewhom barra, mbaghad ghamlet ix-xita u l-injam imbaram u zzaqqaq. Barra minn hekk, l-imsiemer li thallew fih saddu l-madum. Tghid li meta rega' twahhal is-saqaf, dan xorta kien ghadu bl-istess difett.

Issemmi difetti ohra bhal per ezempju li ta' Cortis naqsu li jaghmlu l-qatran bejn il-gebel u l-injam u mbaghad ippruvaw jirrangaw wara, izda x-xoghol ma giex sew, u inoltre s-saqaf kien jiskula l-ilma ghalkemm saritlu l-membrane. A fol. 25 tal-process issemmi numru ta' difetti ohra fosthom fit-twieqi w li ta' Cortis bdew jaqalghuom u johduhom ghall-alterazzjonijiet, izda kien kollu ghalxejn. Meta raw li x-xoghol xorta ma kienx qed isir sew, huma qalu lil Tony Cortis biex jaqla' kollox, pero' huwa rrifjuta ghaliex skond hu x-xoghol kien sar sew. Allura huma avzawh li ma kienux se jaghmlu pagamenti ohra w li kienu

se jmexxu permezz tal-avukat. Fil-fatt tghid li huma kienu hallsu biss elfejn lira (Lm2000) qabel ma beda x-xoghol.

In kontro ezami nhar it-8 ta' Frar 2007 l-attrici tikkonferma li hija qatt ma ilmentat fuq il-prezz jew li s-shape ma kienx tajjeb izda uq li x-xoghol ma kienx sodisfacenti – li ma kienx skond is-sengha. Tghid li fil-fatt meta kieent rat il-qafas waqt li kien fil-fabbrika dan kien bla tweqi u sa dak il-mument ma kellheix ilmenti dwar l-istruttura kien biss meta kienet qed tintrama li bidet tinduna bid-difetti. Mistoqsija jekk kienx minnu li hija bidelt xi parti ta l-istrutura meta kienet gja imwahla tghid li ma tafx pero l-konvent Cortis qatt ma qalilha li dak li xtaqet ma setghax isir. Taf pro li it-twieqi ghall-ewwel ma kienux jinfethu izda wara xtaqithom hekk u l-konvenut kien propens li ighamel dan it-tibdil li wara irrizulta li kien disastruz.

Mistoqsija in kontro ezami nhar il-25 ta' Ottubru 2007 x'sar minn din il-conservatory hija wiegbet li ghada fil-gnien imwahlu u gili tghamillha xi manutensjoni

Joseph Buhagiar l-attur ikkonferma l-affidavit u x-xhieda li tat martu Pauline u ma zied xejn maghha salv li esebixxa CD bir-ritratti relattivi ghal hsarat li kienu qed jilmetnaw minnhom liema document gie markat dok JBCD1.

Anthony Cortis xehed permezz tal-affidavit u kkonerm ali l-ordni originali dwar il-conservatory saret mill-attrici Pauline Buhagiar . Jispjega u ighid li kienet ghogbitha il-quotation li hareg fuq l-ordni taghha u minnufih kienet halest deposit akkont . Jghid li xi hmistax wara kient cemplitlu u qaltlu li xtaqet tghaeml xi tibdil fid-disinn u kienet kabret il-qies u ghalhekk kellu johrog stima ohra. Dwar din it-tieni stima ukoll ma kienx hemm problemi u fil-fatt ziedet l-ammont ta' deposit. Qal li in segwitu hadmu l-istruttura u marru u wahluha ghandu. Jghid li l-attur ma kienx kutnent u ghal darb ohra ghamel xi tibdil fosthom fit-twieqi li ma kienxu jinfethu u riedhom jinfethu. Dwar an ghalkemm il-konvenut Cortis ma kienx kuntent il-partijeit waslu ghall-arrangament fis-sens li isisr it-tibdil versu kambjament fil-prezz   Qal li x-xoghol ghamlu skond is-

engha u sahansitra ganke sealer ighid li ghamel beix ma jkunx hemm perkolazjoni ta' l-ilma. Ikonferma li minkejja li ghamel il-mebrane fuq is-saqaf ta'; l-istruttura xorta kien hemm problemi ghaleix dahal l-ilma gewwa. Jghid li l-atturi talbuh jghamel ukoll xi trunking li ma kienx fl-istima originali u dak li kien ghamel ma ghogbux u qallu li kien sr jimxi bil-Qorti .

L-konvenut Cortis fl-afidavit tieghu jittenta jghati spejgazzjoni ghan-nuqqasijiet li irriskontra il-perit tekniku u dawn jinsabu ben deskritti fl-istess affidavit u in kontro esami pero l-ispejgazzjonijiet moghtija minnu ma gewx milqugha mill-perit tekniku fil-gudizzju tieghu.

Joseph Cortis permezz ta affidavit tieghu ipprezenta numru ta dokumenti fosthom fotokpji tac-cekkijiet meta sar id-eposit relattiv, l-istima li harget is-socjeta konvenuta u x korrispondenza li ghaddiet bejn il-kotnendenti.

Rat illi fit-28 t'April, 2006 (fol. 34) il-Perit Tekniku precedentement nominat gie sostitwit bil-Perit Alan Saliba bl-istess inkarigu fejn skond id-digriet tas-16 ta' Marzu 2007 huwa ghandu jesamina l-istruttura tal-injam (conservatory) u jaghti dettalji dwar difetti o meno ta' l-istess struttura (fol. 42).

Rat illi fis-seduta tas-7 ta' Dicembru, 2010 il-Perit Alan Saliba pprezenta w halef ir-relazzjoni tieghu li giet immarkata bhala Dok. AS.

Rat il-konkluzjonijiet ragguni mill-Perit Tekniku fir-relazzjoni tieghu (a fol. 17 tar-relazzjoni) fejn jghid is-segwenti:

"Dwar it-talba tal-atturi jirrizulta illi l-conservatory manifatturata u supplita lill-atturi mis-socjeta' konvenuta u stallata mill-istess socjeta' konvenuta fil-fond numru 170, Triq it-Torri, Mosta, ma nhadmitx skond l-arti u s-sengha.

Dwar il-kontro-talba tas-socjeta' konvenuta jirrizulta illi fadal bilanc favur is-socjeta' konvenuta ta' tmint elef, tlett mija u hamsa u tmenin Ewro u erbgha u sebghin centezmi

(€8,385.74 = Lm3600) salv il-mertu legali jekk l-elf, mija u erbgha u sittin Ewro u disgha u sittin centezmu (€1164.69 = Lm500) minn dan l-ammont hux dovut stante illi s-socjeta' konventua kienet irtirat it-talba ghal dan l-ammont. Dan il-bilanc ghandu jkun dovut wara li dawn in-nuqqasijiet imsemmija jigu rimedjati mis-socjeta' konvenuta."

Rat li fl-14 ta' Dicembru, 2010 l-atturi pprezentaw nota (a fol. 77) li permezz taghha rrizervaw id-dritt li jeskutu lill-Perit Tekniku Alan Saliba.

Rat ukoll li fl-istess jum l-atturi pprezentaw nota (a fol. 78) li permezz taghha talbu n-nomina ta' periti addizzjonali ai termini tal-Artikolu 677 tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat pero' li fis-seduta tad-19 ta' Jannar, 2011 l-avukat difensur tal-atturi nfurmat lil din il-Qorti li xtaqet tipprezenta domandi bil-miktub lil Perit Tekniku Alan Saliba w li f'dak l-istadju kienet qeghda tirrizerva d-dritt taghha li tkompli bit-talba ghall-hatra ta' periti perizjuri f'kaz li ma tkunx sodisfatta bit-twegibiet tal-Perit Tekniku.

Rat li d-domandi in eskussjoni lill-Perit Tekniku tressqu permezz ta' nota pprezentata mill-atturi fis-26 ta' April, 2011 (a fol. 86 et seq.)

Rat li waqt is-seduta tat-28 t'April, 2011, l-avukat difensur tas-socjeta' konvenuta pprezenta nota b'diversi dokumenti biex ikunu jistghu jigu a konjizzjoni tal-Perit Tekniku (a fol. 89 et seq.)

Rat li l-Perit Tekniku Alan Saliba wiegeb id-domandi li sarulu in eskussjoni mill-atturi, permezz ta' nota li huwa pprezenta fit-18 ta' Mejju, 2011, liema risposti gew mahlufa minnu waqt is-seduta tal-24 ta' Mejju, 2011.

Rat ukoll in-nota pprezentata minnu dakinhar stess (a fol. 109) fejn b'referenza ghad-dokumenti pprezentati mis-socjeta' konvenuta jghid hekk:

“Dawn id-dokumenti ma jbiddlu xejn mir-relazzjoni billi dawn jitrattaw primarjament hlasijiet u kontijiet dwar il-conservatory in kwistjoni”.

Rat illi nhar it-22 ta’ Gunju, 2011 din il-Qorti kienet halliet il-kawza ghat-13 ta’ Lulju, 2011 ghall-eghluq tal-provi u trattazzjoni, bl-intendiment li wara dakinhar il-kawza tithalla ghas-sentenza.

Rat li dakinhar tat-13 ta’ Lulju, 2011 ma deher hadd. Ghaldaqstant il-Qorti, wara li rat il-verbal taghha tat-22 ta’ Gunju, 2011, iddiferiet il-kawza ghas-sentenza in difett d’ostakolo.

Ikkunsidrat:

Illi m’hemmx dubbju li f’din il-kawza l-atturi kienu nkarigaw lis-socjeta’ konvenuta sabiex tahdem, tissuplixxi w tinstalla ‘conservatory’ fil-gnien tal-fond numru 170, Triq it-Torri, Mosta, w dan skond ritratt li kien gie moghti lilha mill-attrici Pauline Buhagiar. Dan il-‘conservatory’ jikkonsisti fi struttura tal-injam bil-hgieg u msaqqfa wkoll bl-injam, installata fuq cint baxx tal-gebel u tmiss mal-bini tal-atturi w mal-hajt divizorju ma’ terzi (kif muri fir-ritratt Dok AS1).

M’hemmx kontestazzjoni lanqas dwar il-fatt li l-atturi ordnaw din l-istruttura a bazi ta’ stima (affidavit ta’ l-attrici) mahruga mis-socjeta’ konvenuta stess fl-ammont ta’ LM2,750. Ghalkemm huwa minnu wkoll li din l-istima zdiedet ghal LM5,100 billi in segwitu’ l-atturi biddlu l-istil u d-daqs tal-*conservatory* u ziedu aktar twieqi (kontro-ezami ta’ l-attrici). Jirrizulta wkoll li l-atturi kienu gja hallsu s-somma ta’ Lm2,000 bhala depozitu, liema ammont huwa dak mitlub mill-atturi bhala rifuzjoni.

L-atturi jilmentaw li x-xoghol ma sarx skond is-sengha w l-arti, w fl-ebda hin ma jilmentaw dwar il-prezz li kellhom ihallsu. Min-naha l-ohra, s-socjeta’ konveuta tghid li x-xoghol sar tajjeb, skond is-sengha w l-arti, w anzi ghamlet kontro- talba sabiex tithallas il-bilanc dovut lilha, w cioe’ s-

somma ta' LM3,600. (Ghalkemm fl-affidavit ta' Joseph Cortis fol. 8 jirrizulta li huwa kien jirtira t-talba tieghu ghal LM500 li kien qed jippretendi ulterjorment u ghalhekk it-talba llum hi dik ta' LM 3,100).

Mill-access mizmum mill-Perit nominat, jirrizulta li hemm is-segwenti difetti fil-*conservatory,* u cioe:-

a. Hxuna differenti fil-frames tal-injam.
b. Bsaten mal-hgieg uhud flush mal-frame u ohrajn le.
c. Injam imgannat fit-tilari tat-twieqi.
d. Ftuh bejn l-injam.
e. Qatran bejn l-injam u l-gebel mhux imdahhal f'postu.
f. Seratizzi mimduda tas-saqaf fuq gewwa mhux indaqs.
g. Sieq ta' seratizzi mhux invelli u mhux indaqs.
h. Ftuh bejn l-injam u l-hajt.
i. Ftuh bejn it-traversi tas-saqaf minn barra.
j. Plywood tas-saqaf imgannat.
k. Vernic imqaxxar minn barra.
l. Serratura tal-hadid u b'hekk facilment tissadad f'ambjenti suggetti ghal umdita'/condensation bhal fil-conservatory.
m. Twieqi ma jinghalqux sewwa.
n. Hgieg mhux inglett.
o. Shape tal-qafas ma jaqbilx mac-cint.
p. Makkjar, marki w qsim fl-injam.
q. Perkolazzjoi ta' l-ilma.
r. Il-gutter tal-ilma ma kienx iddisinjat fis-saqaf izda gie mizjud bhala *after thought* u ghalhekk mhux skond is-sengha w l-arti.

Il-Perit jikkonkludi billi jghid li hafna mid-difetti riskontrati, partikolarment dawk li jirrigwardaw id-daqs tal-frames / traverse / bsaten uzati, l-gonot u kif ukoll il-ftuh eccessiv bejn l-injam huma difetti fit-tfassil tal-'conservatory' w ma jistghux jigu attriwbiti ghal xi nuqqas min-naha tal-atturi.

Dwar x'inhi r-responsabilita' w id-dover tal-appaltatur, din il-Qorti taghmel referenza ghas-sentenza deciza nhar il-25

ta' Jannar, 2011 fl-ismijiet **Stivala Operations Limited Vs Fithome Interiors Limited** Citazzjoni Numru. 503/2007 fejn saret referenza ghas-sentenza fl-ismijiet **Proinvest Limited vs Giljan Agius** (Appell 8 ta' Jannar 2010) fejn intqal:

"hu dover tal-appaltatur li jippresta xoghol tajjeb indipendentament x'jikkonsilja jew ma jikkonsiljax is-sid. Intqal kemm-il darba li l-appaltatur li jesegwixxi hazin ix-xoghol li jifforma l-oggett tal-appalt, huwa responsabbli ghad-dannu kollu li jigi minn dik l-ezukuzzjoni hazina. Dan hu hekk avolja jkun hemm l-approvazzjoni tax-xoghol jew l-appaltatur ikun mexa' skond l-ispecifikazzjonijiet jew istruzzjonijiet, anke espresso, moghtija mill-kommittent. L-appaltatur hu obbligat u hu dejjem responsabbli li jaghti lil min qabbdu opra sodisfacenti w ma jistax jallega li x-xoghol sar mhux sewwa ghax il-kommittent ma oggezzjonax ghal mod kif kien qed isir ix-xoghol. Fil-fatt intqal ukoll li l-hlas tal-prezz tal-appalt ma jfissirx necessarjament approvazzjoni tax-xoghol jekk dan fil-fatt jirrizulta difettuz."

Jinghad ukoll kif mistqarr mill-Qorti ta' l-Appell fil-kawza **Muscat vs Cuschieri** deciza fis-26 ta' Mejju 2006 li:

"min jidhol biex jesegwixxi appalt irid jaghmel tajjeb anke ghall-bonta` tal-materjal li jforni, nkluz li dan il-materjal ikun idoneju ghall-iskop li ghalih ser jintuza".

Din il-Qorti taghmel referenza ghal dak li gie meqjus fis-sentenza li nghatat mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili deciza nhar id-9 ta' Gunju 2004 fl-ismijiet **Raphael Micallef Vs Anthony Agius** fejn gie enfasizzat is-segwenti:-

I. skond il-principji generali tad-dritt in materja ta' adempjenza kuntrattwali, l-appaltatur ghandu jassikura li x-xoghol lilu kommess ikun ser isir utilment u mhux b' mod li l-quddiem juri difetti. B' obbligu primarju jibqa' dejjem li "l-appaltatur hu obbligat jezegwixxi l-opra miftehma skond is-sengha" (**Kollez. Vol. XLI P II p 892**). Dan fis-sens li "*l' imprenditore ha l' obbligo di eseguire bene l' opera commessagli secondo i dettami dell' arte*

suo, e deve prestare almeno una capacita` ordinaria” (**Kollez. Vol. XXVII P I p 374**);

II. Dan stabbilit, “jekk hu jaghmel ix-xoghol hazin, lanqas ma huwa eskluz mir-responsabilita’ minhabba li hu jkun qaghad ghal dak li ried il-kommittent” (**Kollez. Vol. XL P I p 485**). Jinkombi fuqu b’ dover “*di resistere ad ordini che egli vedesse pregudizievoli alla solidita` e contrarii alle buone regole dell’ arte*” (**Kollez. Vol. XXV P I p 727**).

Gie deciz ukoll illi “l-appaltatur li jezegwixxi hazin ix-xoghol li jifforma l-oggett ta’ l-appalt huwa responsabbli ghad-dannu kollu li jigi minn dik l-ezekuzzjoni hazina tax-xoghol;

Dan jikkombacja mal-hsieb professat illi “*l’impiego di un uomo di scienza a dirigere il lavoro non esime mai l’ appaltatore dal prestare quella diligenza e quella perizia ordinaria che gli e` imposto dalla natura del contratto*” (**Kollez. Vol. XXVII P I p 374**);

Fid-dawl ta’ din il-gurisprudenza prevalenti l-appaltatur huwa meqjus fi htija ghax-xoghlijiet ezegwiti mhux skond l-arti w is-sengha, jekk jinstabu vizzji w difetti f’dawn l-istess xoghlijiet. Vizzji li hu seta’ nduna bihom jew kellu, dejjem in bazi ghar-regoli ta’ l-arti, jintebah bihom. Dan indipendentement minn sorveljar inadegwat jew approvazzjoni tax-xoghlijiet da parte ta’ persuna kwalifikata. Anke allura f’ dan il-kaz, konsiderati l-aspetti kollha rilevanti w relattivi, lanqas din id-difiza ma tista’ tiggjova lill-konvenut li jibqa’ allura responsabbli ghar-rizarciment tad-danni.

Ghaldaqstant ma hemmx dubbju li s-socjeta’ konvenuta ghandha twiegeb ghal dan in-nuqqas u cioe’ ghax-xoghol hazin li hija ghamlet. L-atturi agixxew skond l-Artikolu **1125 tal-Kapitolu 16**, li hu generali w komprensiv ta’ kwalsiasi obbligazzjoni: “*Kull min jonqos li jesegwixxi obbligazzjoni li huwa jkun ikkuntratta, hu obbligat ghad-danni.*”

Hu proprju tali rimedju ezercitat mill-atturi fl-odjerna kawza. Mhux dak ta' l-ezekuzzjoni in forma specifika tax-xoghlijiet rimedjali izda tar-rizarciment tad-danni, kif hekk koncess lilu mil-ligi. (Ara **Kollez. Vol. XXX P I p 62**). Dan anke ghaliex, kif rizultanti mill-provi, nonostante is-sejha li saret lis-socjeta' konvenuta biex jirrimedja (Ara ittra datata 11 ta' Marzu 2003), il-konvenut fejn wiegeb li hu ma kienx responsabbli u allura dan baqa' inadempjenti u ma ezegwiex ix-xoghlijiet rimedjali mitluba.

Il-Peri tekniku kkonkluda li x-xoghol ma sarx skond is-sengha w l-arti. Huwa minnu illi skond l-**Artikolu 681 tal-Kapitolu 12** il-Qorti ma hijiex tenuta jew marbuta li taccetta l-konkluzjonijiet tar-rapport tal-perit u li, bhal materjali istruttorji ohrajn huma kontrollabbli mill-gudikant, kontra l-konvinzjoni taghha nnifisha. *"Dan pero` ma tistax taghmlu b' mod legger jew kapriccjuz. Il-konvinzjoni kuntrarja taghha kellha tkun ben informata u bazata fuq ragunijiet li gravement ipoggu fid-dubbju dik l-opinjoni teknika lilha sottomessa b' ragunijiet li ma ghandhomx ikunu privi mill-konsiderazzjoni ta' l-aspett tekniku tal-materja taht ezami"* - **Philip Grima -vs- Carmelo Mamo et nomine**, Appell, 29 ta' Mejju 1998. Anzi, gie wkoll sewwa ritenut illi "*f' cirkostanzi bhal dawn ikun pruzuntuz ghall-gudikant illi jiddipartixxi bla raguni verament valida mir-relazzjoni peritali. Dana mhux biss ghax ma kellux il-mezzi ghad-disposizzjoni tieghu biex serenement jinoltra ruhu fl-aspetti teknici tal-meritu, imma wkoll ghaliex necessarjament tkun tonqsu dik il-konoxxenza mehtiega biex, b' mod kritiku, jasal ghal konvinciment divers minn dak li jkunu waslu ghalih l-esperti minnu nominati"* - **Benjamin Camilleri nomine -vs- Charles Debattista nomine**, Appell, 9 ta' Frar 2001.

Fil-kawza **Champalin Company Limited vs Emmanuel Debono et** (Imh. J. R. Micallef - 01/03/2004) inghad:

"Ir-ragunament imfisser tant tajjeb fir-Rapport imressaq minnu jikkostitwixxi determinazzjoni ta' fatt li din il-Qorti sejra toqghod fuqu ghaliex, ghalkemm *dictum expertorum numquam transit in rem judicatam*, il-konkluzjonijiet ta' perit tekniku jikkostitwixxu prova u mhux semplici opinjoni

jew suspett. Tali fehmiet ghandhom is-sahha ta' prova bhal kull prova ohra ammissibbli fil-ligi, u jibqghu igawdu din il-kwalita' sakemm ma jigux kontestati, jew permezz ta' provi ohrajn kuntrarji ghalihom jew inkella b'sottomissjonijiet serji w tajbin bizzejjed li juruhom bhala fehmiet inattendibbli w li ma jitwemmnux" App Civ 9/2/2001 – **Camilleri vs Debattista**. Ghalkemm il-Qorti m'hijiex marbuta li toqghod ghal fehmiet ta' perit minnha mahtur kontra l-konvinzjoni taghha nnifisha [Kap 12 Art 681], madankollu l-*giudizio dell'arte* ma jistax u m'ghandux jitwarrab facilment, sakemm ma jkunx jidher b'mod car li l-fehmiet u konkluzjonijiet tal-perit huma irragonevoli [App Civ 23/6/1967 **Bugeja vs Muscat et]**."

Hawnhekk din il-Qorti taghmel referenza ghall-kawza fl-ismijiet **Vella Carmel vs Sammut Victor** (Prim'Awla – Imh. P. Sciberras), deciza fit-18 ta' Frar 2004, fejn intqal b'referenza ghall-kawza in kwistjoni li:

"Issa huwa pacifiku f' kazijiet ta' din ix-xorta illi l-gudizzju tal-Qorti kellu necessarjament ikun bazat fuq l-opinjoni teknika tal-perit nominat minnha. Dan aktar u aktar fejn il-parti nteressata ma tkunx ipprevaliet ruhha mill-fakolta' lilha koncessa b' talba ghan-nomina ta' periti addizzjonali. (Ara **Giswarda Bugeja et -vs- Emmanuele Muscat et**, Appell Civili, 23 ta' Gunju 1967).

Illi m'hemm l-ebda raguni l-ghala din il-Qorti ghandha tmur kontra dak li kkonkluda l-perit tekniku fir-rigward tax-xoghlijiet li saru w li effettivament dawk ma kinux skond is-sengha w l-arti. L-partijiet ma gabu l-ebda prova kuntrarja ghal dak li kkonkluda l-perit tekniku w ghaldaqstant din il-Qorti sejra taghmel il-konkluzjonijiet tal-perit tekniku taghha.

Konsegwentement din il-Qorti qeghda tilqa' t-talba tal-atturi w tikkundanna lis-socjeta' konvenuta tirrifondi lill-atturi s-somma t'elfejn Lira Maltin (LM2,000) gja mhallsa minnhom akkont tal-prezz, liema somma hija ekwivalenti ghal erbat elef sitt mija w tmienja w hamsin Ewro w erbgha w sebghin centezmu

(€4658.74) w tichad l-eccezzjonijiet taghha. Tichad ukoll il-kontro talba ta’ l-istess socjeta’ konvenuta.

L-ispejjez ta’ din il-kawza jithallsu kollha mis-socjeta’ konvenuta. Bl-imghax fuq is-somma ta’ elfejn Lira Maltin (LM2,000) ekwivalenti ghal ghal erbat elef sitt mija w tmienja w hamsin Ewro w erbgha w sebghin centezmu (€4658.74) mis-26 ta’ Marzu 2003 u cioe’ mid-data meta s-socjeta’ konvenuta giet notifikata bl-avviz odjern.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------